

YR ATODLEN

STATUDAU'R LLYFRGELL

(Wedi'u diwygio gan y Bwrdd yng Ngorffennaf 2013 a'u cymeradwyo gan y Cyfrin Gyngor yn Nhachwedd 2013)

1. *Diffiniadau*

- (1) Mae i'r geiriau a ddiffinnir yn y Siarter y mae'r Statudau hyn yn Atodlen iddi yr un ystyr yn y Statudau hyn oni fydd y cyd-destun yn gofyn yn wahanol.
- (2) Yn y Statudau hyn:

ystyr "Rheoliadau" yw rheoliadau a wneir gan yr Ymddiriedolwyr yn unol â'r Siarter neu'r Statudau hyn.

ystyr "Penodwr" yw naill ai Gweinidogion Cymru neu'r Ymddiriedolwyr fel y caniatâ'r cyd-destun.
- (3) Mae geiriau sy'n dynodi'r genedl wrywaidd yn cynnwys y genedl fenywaidd, mae geiriau unigol yn cynnwys rhai lluosog ac mae geiriau lluosog yn cynnwys rhai unigol onid ymddengys bwriad i'r gwrthwyneb.
- (4) Mae cyfeiriadau at ddeddfwriaeth yn cynnwys y cyfryw ddeddfwriaeth fel y'i diwygir neu y'i haildeddfir ac mae cyfeiriadau at gyrff a enwir yn cynnwys y gyrff hynny fel y'u hailenwyd a chyrrff olynol i'r cyfryw gyrff.

2. *Y Swyddogion*

- (1) Bydd y sawl sy'n dal swydd y Llywydd, yr Is-Lywydd a'r Trysorydd yn union cyn i'r Statudau hyn ddod i rym gyntaf yn parhau i ddal y cyfryw swydd, er gwaethaf Statud 3(3)(a), am y tymor llawn sy'n weddill y cafodd ei ethol amdano neu nes iddo beidio â bod yn Ymddiriedolwr.
- (2)
 - (a) Ar unrhyw adeg pan ddaw swydd y Llywydd neu'r Is-Lywydd yn wag, bydd Gweinidogion Cymru yn penodi Llywydd neu Is-Lywydd mewn ymgynghoriad â'r Ymddiriedolwyr.
 - (b) Ar unrhyw adeg pan ddaw swydd y Trysorydd yn wag, bydd yr Ymddiriedolwyr yn penodi Trysorydd mewn ymgynghoriad â Gweinidogion Cymru. Pennir y weithdrefn sydd i'w dilyn ar gyfer penodi'r Trysorydd newydd drwy Reoliad.
 - (c) Bydd Llywydd, Is-Lywydd a Thrysorydd ('Swyddog') yn dal eu swydd am bedair blynedd o ddyddiad eu penodiad.
 - (ch) Bydd Swyddog sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei ailbenodi i'r un swydd am dymor olynol arall o bedair blynedd, ei benodi i swydd arall yn unol â'r Statud 2 hon neu, ei benodi'n Ymddiriedolwr yn unol â Statud 3.

Ar Yr Amod Bob Amser na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am

gyfanswm o fwy na deuddeng mlynedd yn olynol fel Ymddiriedolwr gan gynnwys unrhyw gyfnod o wasanaeth fel Swyddog AC na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am fwy nag wyth mlynedd yn olynol mewn unrhyw swydd.

- (3) Bydd cyn-Ymddiriedolwr (neu Swyddog) yn gymwys i gael ei benodi fel Swyddog ar yr amod bod y cyfryw berson wedi gwasanaethu fel Ymddiriedolwr (neu Swyddog) fwy na phedair blynedd yn ôl.
- (4) Bydd y Llywydd, os yw'n bresennol, yn llywyddu ym mhob cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr ac, yn absenoldeb y Cadeirydd penodedig, o bob Pwyllgor o'r Ymddiriedolwyr ac eithrio'r pwyllgor archwilio.
- (5) Yn absenoldeb y Llywydd neu os bydd yn methu neu'n peidio â gweithredu oherwydd afiechyd neu yn ystod unrhyw fwlch yn swydd y Llywydd, cyflawnir swyddogaethau'r Llywydd gan yr Is-Lywydd.
- (6) Caiff unrhyw un o'r Swyddogion ymddiswyddo drwy ysgrifennu at ei Benodwr. Yn achos y Llywydd, rhoddir rhybudd o'r cyfryw ymddiswyddiad i'r Is-Lywydd hefyd ac yn achos yr Is-Lywydd a'r Trysorydd, rhoddir rhybudd o'r cyfryw ymddiswyddiad i'r Llywydd hefyd.
- (7) Os daw swydd yn wag ac eithrio oherwydd treigl amser dylai'r Penodwr perthnasol lenwi'r swydd wag yn unol â Statud 2(2)(a) neu (b) fel sy'n briodol o fewn chwe mis i'r swydd wag godi.
- (8) Bydd y Trysorydd yn cyflwyno i'r Ymddiriedolwyr adroddiad blynyddol ar faterion ariannol y Llyfrgell a chyflawni'r cyfryw swyddogaethau ariannol eraill ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr.

3. *Yr Ymddiriedolwyr*

- (1) Yn ddarostyngedig i'r Siarter, mae'r Ymddiriedolwyr yn cynnwys y personau a ganlyn:
 - (a) Wyth person a benodir gan Weinidogion Cymru mewn ymgynghoriad â'r Ymddiriedolwyr, a fydd yn cynnwys yn eu plith unrhyw Swyddogion a benodir yn unol â Statud 2(2)(a);
 - (b) Saith person a benodir gan yr Ymddiriedolwyr yn unol â'r Rheoliadau, a fydd yn cynnwys yn eu plith unrhyw Swyddog a benodir yn unol â Statud 2(2)(b).
- (2) Bydd Ymddiriedolwyr yn dal eu swydd am bedair blynedd neu nes iddynt beidio â bod yn Ymddiriedolwr os digwydd hynny ynghynt ac yn ddarostyngedig i Statud 3(3)(a) maent yn gymwys i gael eu hailbenodi neu eu penodi yn unol â Statud 2(2).
- (3)
 - (a)
 - (i) Mae Swyddog sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei benodi'n Ymddiriedolwr;
 - (ii) Mae Ymddiriedolwr sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei ailbenodi am un tymor olynol arall o bedair blynedd yn unig neu ei benodi i swydd yn unol â Statud 2;

Ar Yr Amod Bob Amser na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am fwy na deuddeg mlynedd yn olynol fel Ymddiriedolwr gan gynnwys unrhyw gyfnod o wasanaeth fel Swyddog ac er mwyn osgoi amheuaeth, bydd person nad yw wedi gwasanaethu fel Swyddog yn gymwys i wasanaethu fel Ymddiriedolwr am wyth mlynedd yn olynol ar y mwyaf.

- (b) Mae cyn-Ymddiriedolwr yn gymwys i gael ei benodi'n Ymddiriedolwr ar yr amod bod y cyfryw berson wedi gwasanaethu fel Ymddiriedolwr (neu Swyddog) ddiwethaf fwy na phedair blynedd yn ôl.
- (4) Bydd y personau hynny sydd mewn swydd fel aelodau Cyngor y Llyfrgell a sefydlwyd o dan Siarter Atodol 1978 yn union cyn i'r Statudau hyn ddod i rym gyntaf yn parhau i ddal eu swydd, er gwaethaf Statud 3(3)(a), am weddill y tymor y cawsant eu hethol yn unigol amdano neu nes iddynt beidio â bod yn Ymddiriedolwr. Yna wrth i swyddi gwag godi fe'u llenwir drwy benodiad o dan Statud 3 (1) (a) neu (b) bob yn ail gan ddechrau ag (a) hyd at yr uchafswm a ganiateir gan bob cyfryw is-baragraff.
- (5) Mae Ymddiriedolwr yn peidio â dal ei swydd:
- (a) os bydd yn marw;
 - (b) os bydd wedi'i anghymhwysio rhag gweithredu fel ymddiriedolwr yn rhinwedd adran 72 o Ddeddf Elusennau 1993; neu
 - (c) os na fydd yn gallu rheoli ei faterion ei hun oherwydd anhwylder meddwl, salwch neu anaf; neu
 - (ch) os bydd yn ymddiswyddo yn unol â'r Siarter a'r Statudau hyn (ond dim ond os bydd o leiaf ddau Ymddiriedolwr yn parhau yn eu swyddi pan fo'r ymddiswyddiad yn dod i rym); neu
 - (d) os bydd yn absennol heb ganiatâd yr Ymddiriedolwyr o'u holl gyfarfodydd a gynhelir o fewn cyfnod o chwe mis yn olynol ac os bydd yr Ymddiriedolwyr yn penderfynu ei ddiswyddo.
- (6) Os bydd yr Ymddiriedolwyr yn penderfynu, o dan amgylchiadau eithriadol, ei bod yn ddymunol i Ymddiriedolwr neu Swyddog sydd ar fin ymddeol gael ei ailbenodi'n Ymddiriedolwr neu'n Swyddog gall yr Ymddiriedolwyr argymhell bod y cyfryw berson hwnnw yn cael ei ailbenodi am y cyfryw gyfnod pellach (nad yw'n fwy na dwy flynedd) ag y bydd yr Ymddiriedolwyr yn ei argymhell, ac yna caiff y cyfryw benodiad (am gyfnod nad yw'n fwy na dwy flynedd) ei wneud, er gwaethaf amod Statud 2(2) a darpariaethau Statudau 2(3) a 3(3), yn ôl disgrisiwn lwyr y Penodwr gan y Penodwr yn unol â Statud 2(2)(a) neu (b) neu Statud 3(1)(a) neu (b) fel y bo'n briodol. Pan fydd y cyfryw gyfnod pellach o wasanaeth yn dod i ben, bydd yr Ymddiriedolwr neu'r Swyddog dan sylw yn ymddeol ac ni fydd yn gymwys i gael ei ailbenodi am gyfnod o bedair blynedd o leiaf.
4. *Cyfarfodydd yr Ymddiriedolwyr*
- (1) Cynhelir cyfarfodydd cyffredin o'r Ymddiriedolwyr ar y cyfryw amseroedd ac yn y cyfryw leoedd ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd. Ar yr

amod y bydd y Llyfrgellydd yn galw cyfarfod arbennig o'r Ymddiriedolwyr ar ôl i'r Llywydd neu unrhyw bum Ymddiriedolwr wneud cais yn ysgrifenedig iddo wneud hynny ac y'i gelwir fel y bydd yn cael ei gynnal o fewn tair wythnos i dderbyn y cais uchod. Ar yr amod hefyd bod y cais yn nodi natur y busnes i'w drafod yn y cyfryw gyfarfod arbennig.

- (2) Pennir amser a lleoliad pob cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr gan yr Ymddiriedolwyr neu gan unrhyw Bwyllgor y mae'r Ymddiriedolwyr yn dirprwyo'r cyfryw allu iddo ac yn niffyg unrhyw gyfryw benderfyniad fe'u pennir gan y Llywydd.
- (3) Yn ddarostyngedig i unrhyw Reoliadau a wneir o dan y paragraff a ganlyn cworwm cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr fydd pump.
- (4) Yn ddarostyngedig i'r Rheoliadau gellir cynnal cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr yn bersonol neu drwy fodd electronig addas neu gyfleuster cynadledda o bell a gymeradwyir gan yr Ymddiriedolwyr lle y caiff pob un yn y cyfarfod gyfathrebu'n briodol â phob un arall.
- (5) Oni ddarperir fel arall drwy'r Siarter neu'r Statudau hyn penderfynir ar bob mater drwy fwyafrif syml o'r pleidleisiau a fwriwyd mewn cyfarfod ond mae penderfyniad ysgrifenedig a lofnodir gan bob Ymddiriedolwr mor ddilys â phenderfyniad a wneir mewn cyfarfod. At y diben hwn gall y penderfyniad gael ei gynnwys mewn mwy nag un ddogfen a bydd yn cael ei drin fel penderfyniad a wnaed ar ddyddiad y llofnod olaf.

5. *Galluoedd yr Ymddiriedolwyr*

Yn ogystal â'r holl alluoedd sydd wedi'u breinio yn yr Ymddiriedolwyr gan y Siarter mae gan yr Ymddiriedolwyr y gallu:-

- (a) i reoli holl fusnes y Llyfrgell o bob math bynnag gan gynnwys prynu a chaffael eiddo real a phersonol a gwerthu, cyfnewid a gwaredu fel arall unrhyw gyfryw eiddo, talu holl ddyledion a rhwymedigaethau'r Llyfrgell, buddsoddi arian, darparu, codi, cyfarparu a chynnal a chadw adeiladau, gosod a chynnal a chadw eu tiroedd a'u manau caeedig;
- (b) i benodi ac, os bydd angen, diswyddo Llyfrgellydd cyflogedig (a fydd yn Brif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu'r Llyfrgell ond na fydd yn Ymddiriedolwr) ac aelodau cyflogedig eraill o staff y Llyfrgell;
- (c) i wneud y cyfryw Reoliadau (gan gynnwys cadw a defnyddio'r Sêl Gyffredin) nad ydynt yn anghyson â'r Siarter na'r Statudau hyn ag a dybir yn angenrheidiol i reoli'r Llyfrgell yn briodol a gall y cyfryw Reoliadau gael eu newid neu eu dirymu drwy Reoliadau newydd a wneir drwy Benderfyniad. Mwyafrif yr Ymddiriedolwyr sy'n angenrheidiol er mwyn gwneud, dirymu neu ddiwygio Rheoliadau yw dau Ymddiriedolwr o bob tri sy'n bresennol mewn cyfarfod sy'n ymdrin â'r uchod;
- (ch) i bennu sut y cynhelir eu cyfarfodydd a'u gweithdrefnau a gweithdrefnau eu pwyllgorau fel y tybir yn angenrheidiol a newid neu ddirymu'r cyfryw benderfyniadau a gweithdrefnau o bryd i'w gilydd drwy fwyafrif syml.

6. *Y Ddyletswydd i Ymgynghori*

- (1) Bydd yr Ymddiriedolwyr:-
- (a) yn mabwysiadu cynllun sy'n pennu trefniadau i alluogi'r Ymddiriedolwyr:
 - (i) i ymgynghori'n rheolaidd â'r cyhoedd a chyda chyrrff â diddordeb mewn hyrwyddo amcanion y Llyfrgell, a
 - (ii) i ganfod personau sy'n gymwys ac yn barod i roi cymorth a chynghor i'r Llyfrgell mewn cysylltiad â hyrwyddo amcanion y Llyfrgell.
 - (b) yn gweithredu'r cynllun y cyfeirir ato yn yr is-baragraff blaenorol ac adolygu ei delerau'n rheolaidd a newid y cyfryw gynllun o bryd i'w gilydd os gwelir yn dda i wneud hynny.
- (2) Mewn cysylltiad â'r ddyletswydd i ymgynghori neu fel arall caiff yr Ymddiriedolwyr sefydlu un neu fwy o gyrff cynghori neu ymgynghori i'r Llyfrgell. Swyddogaeth y cyfryw gorff yw cynorthwyo a chynghori'r Ymddiriedolwyr a chaiff yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd bennu a diwygio'r rheolau a'r galluoedd sy'n rheoli'r cyfryw gorff ac yn y pen draw ei ddiddymu. Ni fydd aelod o'r cyfryw gorff yn gyfrifol am fusnes y Llyfrgell. Y gallu i argymhell fydd unig allu'r cyfryw gorff a'i aelodau.

7. *Pwyllgorau'r Ymddiriedolwyr*

- (1) Caiff yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd benodi'r cyfryw Bwyllgorau (a fydd yn cynnwys pwyllgor archwilio) ag a dybir yn gyfleus ganddynt a chynnwys y cyfryw Ymddiriedolwyr ag y gwelant yn dda a naill ai gyda neu heb unrhyw berson neu bersonau eraill a chyda neu heb y gallu i ychwanegu atynt.
- (2) Caiff yr Ymddiriedolwyr ddirprwyo unrhyw rai neu bob un o'u swyddogaethau (ac eithrio penodi a diswyddo'r Llyfrgellydd a'r gallu i wneud Rheoliadau) i'r cyfryw Bwyllgorau ag a benodir ganddynt a chânt weithredu drwy'r cyfryw Bwyllgorau ag a benodir ganddynt.
- (3) Dylai unrhyw Bwyllgor sy'n arfer galluoedd a ddirprwyir gan yr Ymddiriedolwyr gynnwys mwyafrif o Ymddiriedolwyr.
- (4) Gall yr Ymddiriedolwyr bennu i ba raddau y dylid gosod cofnodion trafodion unrhyw gyfryw Bwyllgorau gerbron cyfarfodydd o'r Ymddiriedolwyr, am ba hyd y bydd Pwyllgorau wedi'u sefydlu a'r modd i'w dadsefydlu ac i ba raddau y dylid cyflwyno adroddiadau'r Pwyllgorau i gyfarfodydd o'r Ymddiriedolwyr.
- (5) Oni phennir i'r gwrthwyneb, bydd y Swyddogion yn aelodau *ex-officio* o bob Pwyllgor a benodir gan yr Ymddiriedolwyr neu o dan ddarpariaethau'r Rheoliadau.

8. *Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon*

- (1) Bydd yr Ymddiriedolwyr yn paratoi cyfrifon blynyddol y Llyfrgell a fydd yn cael eu harchwilio yn unol â'r Rheoliadau.

- (2) Bydd yr Ymddiriedolwyr yn paratoi ac yn cyhoeddi adroddiad ar fusnes a sefyllfa'r Llyfrgell yn ystod y flwyddyn flaenorol gan gynnwys y cyfryw wybodaeth ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd.

9. *Rheoliadau*

Yn ddarostyngedig i'r Siarter a'r Statudau hyn ac yn ychwanegol at eu holl ddarpariaethau ar gyfer awdurdodi neu gyfarwyddo gwneud Rheoliadau yn benodol, caiff yr Ymddiriedolwyr wneud Rheoliadau o ran pob mater nad yw fel arall wedi'i reoleiddio drwy'r Siarter neu'r Statudau hyn.

10. *Amrywiol*

- (1) Mae'r darpariaethau a ganlyn (oni wneir darpariaeth arall yn benodol yn y Siarter neu'r Statudau hyn) yn gymwys i'r Ymddiriedolwyr ac i bob un o'u Pwyllgorau (sef cyrff a elwir yn y Statud hon "y Cyrff") a phob un ohonynt:
- (a) Caiff unrhyw aelod (ac eithrio Swyddog) ymddiswyddo drwy roi rhybudd yn ysgrifenedig i'r Llywydd.
 - (b) Nid yw diffyg technegol ym mhenodiad aelod neu ddiffyg gweithdrefnol nad yw'r Cyrff yn ymwybodol ohono ar y pryd yn annilysu penderfyniadau a wneir mewn cyfarfod o'r Cyrff.
 - (c) Ni fydd dim cyfarfod o unrhyw un o'r Cyrff yn annilys oherwydd unrhyw fethiant i hysbysu unrhyw berson neu Gorff o'r cyfryw gyfarfod y mae ganddynt hawl o dan y Siarter neu'r Statudau hyn i gael eu hysbysu ohono.
- (2) (a) Pan fo Statud neu Reoliad yn awdurdodi cyflwyno neu anfon neu roddi unrhyw ddogfen neu ei gwneud yn ofynnol i gyflwyno neu anfon neu roddi unrhyw ddogfen, tybir bod y ddogfen wedi'i chyflwyno, wedi'i hanfon neu wedi'i rhoddi naill ai drwy gyfeirio'n gywir lythyr rhagdaledig sy'n cynnwys y cyfryw ddogfen a'i bostio neu drwy ei hanfon drwy ddulliau cyfathrebu electronig i gyfeiriad electronig y sawl y'i cyfeirir ato a thybir bod hynny wedi'i weithredu ar yr ail ddiwrnod ar ôl y diwrnod y cafodd ei bostio neu ei hanfon yn electronig. Tybir bod unrhyw gyfryw lythyr wedi'i gyfeirio'n gywir os y'i cyfeirir at berson neu gorff yn y cyfeiriad (boed yn gyfeiriad post neu electronig) sy'n ymddangos gyferbyn â'i enw yn llyfrau'r Llyfrgell.
- (b) Mae prawf bod rhybudd sydd wedi'i gynnwys mewn cyfathrebiad electronig wedi'i anfon yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Sefydliad yr Ysgrifenyddion a'r Gweinyddwyr Siartredig yn dystiolaeth derfynol bod y rhybudd wedi'i roi.
- (3) Ac eithrio'r hyn a awdurdodir gan y Siarter rhaid i Ymddiriedolwr neu aelod o unrhyw Bwyllgor o'r Ymddiriedolwyr beidio â bod â chyfranddaliad neu fuddiant ariannol yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol (ac eithrio fel gwerthwr neu brynwr tir) mewn unrhyw gontract â'r Ymddiriedolwyr neu'r cyfryw Bwyllgor a sefydlwyd ganddynt neu mewn unrhyw gyflogaeth ganddynt neu mewn unrhyw waith ar eu rhan.

11. *Darpariaethau Dros Dro a Throsiannol*

- (1) Caiff yr Ymddiriedolwyr drwy Reoliad ddarparu ar gyfer penderfynu ynghylch unrhyw amheuaeth a all godi ynglŷn ag unrhyw gwestiwn mewn perthynas â newid o gyn-Siarteri, Statudau ac Ordinhadau'r Llyfrgell i ddarpariaethau'r Siarter a'r Statudau hyn. Bydd y Statud hon yn peidio â bod mewn grym ar ddyddiad i'w benderfynu gan yr Ymddiriedolwyr.
- (2) Er gwaethaf Statud 3(3), bydd tymhorau y Llywydd, Robert Brinley Jones, a'r Is-Lywydd, William John Phillips, yn eu swyddi yn parhau tan ddiwrnod olaf mis Tachwedd 2007.